

Działania informacyjne i promocyjne na temat Funduszy Europejskich

I. Informacje wstępne

MINISTERSTWO ROZWOJU REGIONALNEGO W PROCESIE INFORMOWANIA O FUNDUSZACH EUROPEJSKICH

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego jest instytucją odpowiedzialną m.in. za efektywne wykorzystanie Funduszy Europejskich (FE) przyznanych Polsce. Aby skutecznie wykorzystać pomoc unijną, Ministerstwo podejmuje szereg różnorodnych działań komunikacyjnych zmierzających do podniesienia poziomu wiedzy i świadomości na temat Funduszy Europejskich dostępnych na lata 2007-2013. Wszystkie działania w tym obszarze są prowadzone na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. oraz Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r., a także *Strategii komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013*¹.

Działania realizowane przez resort mają na celu upowszechnianie informacji na temat wykorzystania FE w Polsce, prezentację możliwości aplikowania o unijne środki oraz perspektyw rozwoju naszego kraju w ciągu najbliższych lat dzięki środkom z Unii Europejskiej. Prowadzone działania mają charakter:

- informacyjny (m.in. sieć ponad 100 Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich, strony internetowe, targi, fora, konkursy dla organizacji pozarządowych i partnerów społeczno-gospodarczych),
- promocyjny (m.in. kampanie promocyjne w różnych środkach przekazu, konkursy dla organizacji pozarządowych i partnerów społeczno-gospodarczych, różne formy współpracy ze stacjami telewizyjnymi i radiowymi oraz wydawcami prasowymi, coroczne Forum Funduszy Europejskich),
- szkoleniowy (konferencje, szkolenia, seminaria konsultacyjne oferowane osobom, które mogą ubiegać się o dotacje UE oraz osobom, które już realizują projekty dofinansowywane ze środków europejskich, cykle szkoleń regionalnych oferowanych w całej Polsce).

Mając na względzie skuteczne informowanie opinii publicznej o FE, działania komunikacyjne są kierowane do poniższych kategorii odbiorców:

- wszystkich osób, które korzystają z efektów realizacji projektów współfinansowanych z funduszy Unii Europejskiej (ogół społeczeństwa, w tym młodzież),
- podmiotów, które mogą ubiegać się o dotację z UE (potencjalni beneficjenci),
- podmiotów, które już otrzymały dotację (beneficjenci),
- decydentów i liderów opinii,
- uczestników projektów realizowanych przez innych beneficjentów.

Obszary wykorzystania środków europejskich na lata 2007-2013 oraz system ich wdrażania określa dokument pt. *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności)*. Zgodnie z tym dokumentem środki są dzielone w ramach następujących programów:

- 5 krajowych programów operacyjnych: Kapitał Ludzki, Innowacyjna Gospodarka, Infrastruktura i Środowisko, Rozwój Polski Wschodniej, Pomoc Techniczna,
- 16 regionalnych programów operacyjnych (każde województwo ma własny program),
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
- Programy współpracy transgranicznej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa.

¹ Dokument dostępny jest na stronie: www.funduszeuropejskie.gov.pl/ZIPFE/Strony/Dokumenty.aspx

II. Działania informacyjne i promocyjne realizowane przez MRR

GŁÓWNE DZIAŁANIA REALIZOWANE W LATACH 2007-2011

Kampanie medialne:

- Kampania „**Na tropie Funduszy**”² – realizowana przez MRR na przełomie 2010 i 2011 r., a następnie powtórzona w miesiącach V-VI 2011 r. Była to pierwsza kampania wielowątkowa oparta na wspólnej linii kreatywnej dla wszystkich krajowych programów operacyjnych wdrażanych w ramach NSS. Celem kampanii była promocja marek: *Fundusze Europejskie, Program Infrastruktura i Środowisko, Program Rozwój Polski Wschodniej, Program Kapitał Ludzki, Program Innowacyjna Gospodarka* oraz upowszechnianie korzyści, jakie daje wykorzystywanie FE i skuteczna realizacja polityki spójności. Kampania pokazywała, jak dużo w Polsce się już zmieniło, nadal się zmienia oraz możliwości kolejnych zmian.

Twarzami kampanii byli **Dorota Welman** i **Maciej Prokop**.

Na kampanię składały się następujące elementy:

- 5 spotów telewizyjnych (30 i 15 sekundowe)
  - 5 spotów radiowych (30 sekundowe)
  - reklama w Internecie
  - reklama zewnętrzna
  - reklama prasowa
- Kampania reklamowa **promująca zasadę równości szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy**³ – realizowana w okresie I-XII 2011 r. W kampanii wykorzystano spot reklamowy, którego scenariusz został wyłoniony w ramach konkursu dla młodych twórców. Spot był pokazywany w telewizji, kinie i Internecie. Można było go oglądać również na stacjach i w wagonikach Metra Warszawskiego.

- Kampania promująca **Program Rozwój Polski Wschodniej**⁴, realizowana w okresie IX-X 2009 r. Na poziomie ogólnopolskim, kampania wykorzystywała: TV, radio oraz Internet. Z kolei w regionach objętych programem przeprowadzono konkurs „**Przymierz Się**”⁵, mający na celu zachęcenie mieszkańców do zapoznania się z projektami realizowanymi w ich regionie.

² Więcej na: www.funduszeuropejskie.gov.pl/projekty/Strony/glowna.aspx

³ Więcej na :

www.efs.gov.pl/DzialaniaPromocyjne/aktualnosc/Strony/kampania_reklamowa_zas_rownosc_kobiet_mezczyzn_19012011.aspx

⁴ Więcej na: www.polskawschodnia.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Kampania_promocyjna/Strony/Kampania.aspx

⁵ Więcej na: www.polskawschodnia.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Strony/Przymierz_sie.aspx

- Kampania „**Dobra informacja na dobry początek**”⁶ - Kampania promowała wskazane źródła informacji o FE tj. portal www.funduszeuropejskie.gov.pl oraz sieć Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich na terenie całej Polski. Kampania realizowana była w okresie **XI 2008 r. – IX 2009 r.** Składała się ona z 3 etapów, podczas których wykorzystywano spoty telewizyjne i radiowe, reklamę na nośnikach zewnętrznych, reklamę na najpopularniejszych serwisach internetowych oraz pozycjonowanie i link sponsorowany dla Portalu Funduszy Europejskich.

Kampania realizowana była w okresie **XI 2008 r. – IX 2009 r.** Składała się ona z 3 etapów, podczas których wykorzystywano spoty telewizyjne i radiowe, reklamę na nośnikach zewnętrznych, reklamę na najpopularniejszych serwisach internetowych oraz pozycjonowanie i link sponsorowany dla Portalu Funduszy Europejskich.

- Kampania „**Dotacje na innowacje. Myślenie się opłaca!**”⁷ – poświęcona promocji Programu Innowacyjna Gospodarka, realizowana w okresie **XI-XII 2009 r.** Była to kampania wielokanałowa, wykorzystująca: TV, radio, prasę, Internet, outdoor, działania niestandardowe: (m.in. reklamę wielkoformatową, out of home media, wystawy plenerowe, plakaty na uczelniach i w urzędach).

- Kampania „**Dotacje na innowacje**” - Kampania miała na celu poinformowanie o istnieniu Programu Innowacyjna Gospodarka, jego odbiorcach (w szczególności naukowcach i przedsiębiorcach) oraz źródłach informacji nt. programu. Kampania realizowana była w okresie **V-VII oraz IX-XII 2008 r.** Dodatkowo w trakcie kampanii zrealizowano audycje w programie „Kawa czy herbata?” i „Serwisie ekonomicznym” w TVP INFO, które były poświęcone PO IG.

- „**Pobudź firmę do życia**”⁸ - kampania informacyjno-promocyjna o możliwościach uzyskania wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (w ramach tzw. pakietu antykrzysowego PO KL łagodzącego negatywne skutki światowego spowolnienia gospodarczego). Była ona realizowana głównie w prasie i telewizji w okresie **I-II 2010 r.**

- Kampania edukacyjno-informacyjna „**Nowe drogi rozwoju. Człowiek - Natura – Infrastruktura**”⁹ w ramach której przygotowano 10 krótkich filmów reklamowych na temat ochrony środowiska podczas realizacji projektów indywidualnych współfinansowanych z FE. Reklamy były emitowane w tematycznych stacjach telewizyjnych na platformie TVN, w **XII 2008 r.**

- Kampania „**Dobrze nam się układa**” - Kampania informowała wszystkich Polaków, że dzięki FE dostępnym w ramach NSS ich gmina, region i cały kraj mają ogromne możliwości rozwoju. Kampania realizowana była w okresie **XII 2007 - II 2008 r. oraz IV-V 2008 r.** Elementem kampanii była także emisja programu „**Duże dzieci**” w Programie 2 TVP, który w całości był poświęcony zagadnieniom dotyczącym FE. Program był emitowany **1 maja 2008 r.**

⁶ Spoty są dostępne na stronie: www.funduszeuropejskie.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Media/Strony/Telewizja.aspx#spoty

⁷ Więcej na: www.poig.gov.pl/dzialaniapromocyjne/strony/dotacje_na_innowacje_myslenie_sie_oplaca.aspx

⁸ Więcej na: www.efs.gov.pl/DzialaniaPromocyjne/aktualnosci/Strony/Pobudz_firme_do_zycia_12012010.aspx

⁹ Więcej na: www.pois.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Strony/Filmy.aspx

Audycje telewizyjne ¹⁰:

- Emisje programów informacyjnych oraz wątków w już istniejących programach, np.:
  - *Idea placement* w **Teleturnieju „1 z 10”** (w każdym odcinku teleturnieju pojawiała się po 1-2 pytania dotyczące FE), emisja w TVP 2 w okresie od 11.2010 r. do chwili obecnej
  - Felietony **„Eurozmiiany”** emitowane w TVP INFO w okresie 11-12.2011 r.
  - Wątki w cyklu **„Zdrowo z Jedyką”** emitowany w TVP 1 w okresie 11-12.2011 r.
  - Wątki w programie dla młodzieży **„Poziom 2.0”** emitowanym w TVP 2 w okresie 11-12.2011 r.
  - Cykl **„Polska Pięknieje”** emitowany w TVP 1 w okresie 6-7.2011 r.
  - Cykl **„Na wschodzie zmiany”** ¹¹ na temat Programu Rozwój Polski Wschodniej, emitowany w oddziałach regionalnych TVP (Białystok, Lublin, Kielce, Olsztyn i Rzeszów) w okresie 4-6 oraz 10-12.2011 r.
  - Wątki dotyczące Programu Innowacyjna Gospodarka w programach **„Polak potrafi”** i **„Pojechany Łikend”** emitowanych w TVN Turbo, w okresie 3-4, 8-9, 11-12.2011 r.
  - *Idea placement* w serialu **„Plebania”** (TVP) na temat Programu Rozwój Polski Wschodniej oraz Programu Innowacyjna Gospodarka,
  - Cykl **„Marzenia za Euro”** emitowany w weekendowym wydaniu programu „Dzień Dobry TVN”, w okresie 11-12.2009 r.
  - Cykl **„Eurokapitalni”** ¹², poświęcony projektom finansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego, emitowany w programie „Pytanie na śniadanie” (TVP 2)
  - Cykl **„Euromapa Funduszy Europejskich”** emitowany w programie „Kawa czy herbata” (TVP 1),
  - Cykle **„Marzenia za Euro”** oraz **„Polska pięknieje”** emitowane w „Dzień dobry TVN” (TVN),
  - Cykl **„Damy radę”** emitowany w TVN Style,
  - **„Słownik Funduszy Europejskich”** emitowany w TVN 24 i TVN CNBC,
  - *Product placement* w serialach tj. **Londyńczycy** (TVP 1), **Samo życie** (Polsat), **Rodzina zastępcza** (Polsat), **Na dobre i na złe** (TVP 2),
  - Emisja *testimonials* poświęconych Programowi Infrastruktura i Środowisko (TVN CNBC).
- Realizacja projektów w ramach konkursu dotacji promocję FE, np. cykli audycji ¹³:
  - **„Polska Europejska”** emitowany w okresie 5-11.2011 r., cykl miał formę felietonów w programie „Kawa czy Herbata” (TVP 1),
  - **„Szczęśliwa 13”** emitowany w TVP 2 w okresie 6-9.2011 r.
  - **„Projekt: Europa”** emitowany w TVP 1 w okresie 6-9.2011 r.
  - **„Uniejów Europejski”** emitowany w TVP Kielce, Kraków, Lublin, Olsztyn, Rzeszów, Szczecin, Gdańsk w okresie 8-11.2011 r.
  - **„Twój Fundusz. Twoja Szansa II”** emitowany w TVP Kraków, Kielce, Rzeszów, Łódź, Lublin, Olsztyn, Białystok, Opole, Bydgoszcz, Wrocław, Poznań, Gdańsk, Szczecin w okresie 4-8.2011 r.
  - **„Twój Fundusz. Twoja Szansa”** emitowany w TVP Kraków, Rzeszów, Lublin, Olsztyn, Białystok, Kielce w okresie 9-11.2010 r.
  - **„Laboratorium Europejskie”** emitowany w TVP 1 w okresie 9-11.2010 r.
  - **„Kobieta z dotacją w tle”** emitowany w TVP 2 w okresie 10-11.2010 r.
  - **„Wędrowniki z Europlecakiem”** emitowany w TVP 1 w okresie 6-9.2010 r.
  - **„Potęga Funduszy”** emitowany w TVP 1 w okresie 1-3.2010 r.
  - **„Pejzaż z Europą w tle”** emitowany w TVP 2 w okresie 1-2.2010 r.
  - **„Czasy na Eurasy”** emitowany w Viva Polska w okresie 10-12.2009 r.
  - **„Pomorski kalkulator”** emitowany w TVP Gdańsk w 11.2009 r.

¹⁰ Szczegółowe informacje na temat zrealizowanych projektów telewizyjnych można znaleźć na stronie internetowej: www.funduszeuropejskie.gov.pl (zakładka Działania promocyjne/Media/Telewizja).

¹¹ Więcej na:

www.polskawschodnia.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Kampania_promocyjna/ntf/strony/na_wschodzie_zmiany_511.aspx

¹² Więcej na: www.efs.gov.pl/DzialaniaPromocyjne/aktualnosci/Strony/eurpkapitalni_nowyu_cykl_telewizyjny_010210.aspx/

¹³ Większość audycji jest już dostępna na portalu YouTube: www.youtube.com/user/FunduszeEuropejskie

- „**Fundusze w akcji**” emitowany w TVP Bydgoszcz w 11.2009 r.
- „**FEST. Fundusze Europejskie Startuj Teraz**” emitowany w TVP Katowice i wybranych oddziałach regionalnych TVP w okresie 9.2008-5.2009 r.
- „**Fundusze Europejskie. Pisz i zdobywaj**” emitowany w TVP Gdańsk i wybranych oddziałach regionalnych TVP w okresie 10.2008-4.2009 r.
- „**Eurolinia Plus II**” emitowany w TV Biznes w okresie 1-4.2009 r.
- „**Z Europą na Ty**” emitowany w pierwszej połowie 2008 r.

Audycje radiowe ¹⁴:

- Cykl audycji „**Fundusze Europejskie przeznaczone na naukę**” emitowany w okresie 5-6.2011 r. na antenie Programów I, III i IV Polskiego Radia
- Cykl „**Polska Pięknieje dzięki Funduszom Europejskim**” emitowany na antenie Programu I Polskiego Radia w okresie 6-8.2010 r.
- Realizacja projektów w ramach konkursów dotacji na promocję FE, m.in. cykli audycji:
  - „**Program na sukces**” ¹⁵ (2 edycja) emitowany na antenie Radia Zet w okresie 5-11.2011 r.
  - „**Pin do Sukcesu**” ¹⁶ emitowany na antenie Radia Pin w okresie 5-12.2011 r.
  - „**Fundusze Europejskie na Planecie**” ¹⁷ emitowany na antenie 14 rozgłośni Radia Planeta w okresie 5-10.2011 r.
  - „**Giełda Funduszy Europejskich**” ¹⁸ emitowany na antenie RMF FM w okresie 5-6.2011 r.
  - „**Program na sukces**” emitowany na antenie Radia Zet, w okresie 5-12.2010 r.
  - „**Projekt na piątek**” emitowany na antenie Radia Zachód, w okresie 10-11.2009 r.
  - „**UE FM**” emitowany na antenie Radia eM, w okresie 10-11.2009 r.
  - „**Fundusze Europejskie nie są z innej planety!**” emitowany na antenie Radia Planeta, w okresie 10-11.2009 r.
  - „**Kwitnąca prowincja**”, realizowanych w formie słuchowiska opartego na motywie „podróży sentymentalnej” po Podkarpaciu, emitowany w Radio Via w okresie 11.2008-5.2009 r.

Wydawnictwa prasowe ¹⁹:

- Publikacja artykułów w tytułach ogólnopolskich, np.:
  - Cykl artykułów w dzienniku **Super Express** w 12.2011 r.
  - Dodatek promocyjno-edukacyjny pt. „**Konferencja prasowa - Fundusze Europejskie**” w miesięczniku **Press**, we 9.2011 r.
  - Publikacje w **Twoim Stylu i Przyjaciółce** na temat wpływu FE na życie kobiet. Emisja w okresie 11-12.2010 r.
  - Cykl artykułów pt. „**Fundusze europejskie. Realne pieniądze – faktyczne korzyści**” w ogólnopolskim wydaniu dziennika **Fakt** oraz w zagranicznych mutacjach tego dziennika, czyli **Fakt Wielka Brytania** i **Fakt Irlandia**. Emisja 6 artykułów miała miejsce w okresie 10-12.2009 r.
  - Cykl artykułów pt. „**Fundusze Europejskie blisko Ciebie**”, publikowany w grzbietach głównych dzienników **Polska The Times** oraz ponad 80 tygodnikach lokalnych dołączanych do tego dziennika. Łącznie opublikowanych zostało ponad 570 artykułów, w tym 516 opisów dobrych praktyk. Emisja artykułów miała miejsce w okresie 10-12.2009 r.

¹⁴ Szczegółowe informacje na temat zrealizowanych projektów telewizyjnych można znaleźć na stronie internetowej: www.funduszeuropejskie.gov.pl (zakładka Działania promocyjne/Media/Radio).

¹⁵ Więcej na: www.radiozet.pl/Fundusze-UE

¹⁶ Więcej na: www.radiopin.pl/audycje/archiwum/53/PiN_do_Sukcesu

¹⁷ Więcej na: www.funduszenaplanecie.eu/

¹⁸ Więcej na: www.rmfm.fm/f/fundusze-europejskie.html

¹⁹ Pełne informacje na temat projektów prasowych można znaleźć na stronie:

www.funduszeuropejskie.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Media/Strony/Prasa.aspx oraz

www.funduszeuropejskie.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Media/Strony/Media_Prasa.aspx

- Realizacja projektów w ramach konkursów dotacji na promocję FE obejmujących cykle artykułów w:
  - **dziennikach:**
    - Gazeta Wyborcza, cykl „**Sięgnij po eurofundusze**”, publikowany w 2007 r. oraz cykl „**Fundusze unijne dziś i jutro**”, publikowany w 2010 r.
    - Metro, dwa cykle „**Metro – Unijny drogowskaz (dziennik podróży)**”, publikowane w 2008 r. oraz na przełomie 2009 i 2010 r.
    - Fakt, cykl „**ABC Funduszy Europejskich**” publikowany w 2010 r. oraz cykl „**Wygrywaj z Funduszami Europejskimi**”, publikowany w 2011 r.
    - Rzeczpospolita, dwa cykle „**Rzeczpospolita o Funduszach Unijnych**”, publikowane w 2007 oraz 2010 r. oraz cykl realizowany wspólnie z Pracodawcami RP „**Eksport – kierunek sukcesu**”, publikowany w 2011 r.
    - Dziennik Gazeta Prawna, cykl „**Fundusze Europejskie – Praktycznie**”, publikowany w Gazecie Prawnej w 2009 r. oraz cykl „**Fundusze Europejskie – od umowy do dotacji**”, publikowany w 2011 r.
    - Polska Dziennik Zachodni, cykl „**Śląskie = Europejskie**”, publikowany w 2010 r. oraz cykl „**EUgeniusz wie najlepiej**”, publikowany w 2011 r.
    - Dziennik Bałtycki, Dziennik Łódzki, Gazeta Krakowska, Gazeta Wroclawska, Głos Wielkopolski, Kurier Lubelski, Polska Dziennik Zachodni, cykl „**Wszystko, co chcecie wiedzieć o Funduszach Europejskich, a boicie się zapytać**”, publikowany w 2011 r.
  - **tygodnikach:**
    - Przekrój, cykl „**Fundusze Europejskie z kulturą**”, publikowany w 2010 r. oraz cykl „**50 Przekroju – otwieramy projekty zrealizowane za fundusze UE**”, publikowany w 2011 r.
    - Wprost, cykl „**Fundusze Europejskie w życiu naszej rodziny**”, publikowany na przełomie 2008 i 2009 r.
    - Tygodnik Powszechny, cykl „**Zielona brama**”, publikowany w 2010 r.
    - Gość Niedzielny, cykl **Z Funduszami Europejskimi na „ty”**, publikowany w 2011 r.
    - Newsweek, cykl „**Wygrywaj z Funduszami Europejskimi**”, publikowany w 2011 r.
    - ponad 100 tygodnikach lokalnych skupionych w ramach Stowarzyszenia Gazet Lokalnych, dodatków prasowy „**15 sposobów na dotacje dla każdego - Przewodnik po Funduszach Europejskich**”, publikowany w 2009 r. oraz cykl „**Tu jest Europa**”, publikowany w 2010 r.
  - **dwutygodnikach:**
    - Pani Domu, cykl „**Europejka**”, publikowany na przełomie 2009 i 2010 r. oraz cykl „**Pani Euro**” publikowany w 2011 r.
    - Przyjaciółka, cykl „**Przepis na Europę**”, publikowany w 2011 r.,
  - **miesięczniku Viva!**, cykl „**Przepis na Europę**”, publikowany w 2011 r.
  - Serwisie Samorządowym PAP, w formie subserwisu „**Link do Europy**” (www.eurofundusze.pap.pl), który w całości został poświęcony FE. W części społecznościowej serwisu znalazło się forum oraz rubryki „Mam problem” i „Porady eksperta”, w których aktywnie uczestniczyły osoby nominowane w konkursie „Eurolider”. Zaś w części informacyjnej zostały zamieszczane przygotowane przez dziennikarzy PAP depesze, informacje i wywiady poświęcone FE.

Portale internetowe:

- **Portal Fundusze Europejskie - www.funduszeuropejskie.gov.pl** - portal jest największym i najbardziej aktualnym źródłem informacji o FE w Polsce. Składa się on z serwisu głównego oraz z serwisów programów krajowych. Ponadto publikowane są na nim informacje dotyczące 16 programów regionalnych. Od momentu uruchomienia portal odwiedziło około 5,6 miliona internautów.
Dodatkowe funkcjonalności serwisu, to:
  - aktualna baza teleadresowa Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskie z całej Polsce,
  - poradnik beneficjenta – przeznaczony dla obecnych i potencjalnych beneficjentów,
  - transmisje na żywo konferencji i wydarzeń związanych z FE,
  - moduł *Zadaj Pytanie*, który umożliwia wysłanie zapytania bezpośrednio ze strony do konsultantów z Centralnego Punktu Informacyjnego Funduszy Europejskich,

– zakładka „Fundusze Europejskie - i tak to właśnie działa!”²⁰, gdzie zamieszczono galerię projektów dofinansowanych z FE.

- **Serwis Mapa Dotacji UE - www.mapadotacji.gov.pl** - prezentuje on wszystkie przedsięwzięcia, które są realizowane przy wsparciu FE. Do tej pory z informacji zawartych w serwisie skorzystało około 400 tysięcy internautów.

Serwis zawiera:

- wyszukiwarkę, która pozwala uzyskać interesujące nas dane o prawie 150 tysiącach projektów realizowanych lub zrealizowanych w Polsce od 2004 r.
- galerię projektów zawierającą multimedialne opisy najciekawszych projektów (w chwili obecnej jest to ponad 350 inwestycji ze zdjęciami, filmami i materiałami informacyjnymi),
- moduł statystyki i porównania (użytkownik może w nim porównać stopień wdrażania FE w poszczególnych województwach).

- **Portal edukacyjny o Funduszach Europejskich - www.euroman.gov.pl** - uruchomiony w VI 2011 r., jest skierowany do dzieci i młodzieży szkolnej w wieku 6-17 lat. Celem serwisu jest rozpowszechnianie wiedzy w zakresie zmian, jakie dokonują się w otaczającej nas rzeczywistości dzięki FE, a także edukowanie o nich uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich.

Serwis jest podzielony na trzy obszary przeznaczone dla poszczególnych grup wiekowych (6-10 lat, 11-14 lat, 15-17 lat). W każdej części portalu znajdują się interaktywne narzędzia edukacyjno-rozrywkowe (takie, jak: gry, komiksy, krzyżówki, quizy), związane z tematyką FE. Dużą atrakcją portalu są konkursy, w których najmłodszy mogą wygrać cenne nagrody.

Rolę przewodnika i głównej postaci portalu pełni **Maksymilian Europejski o pseudonimie Euroman**, który jest jednocześnie lektorem strony i bohaterem większości opowiadań. Na co dzień pracuje jako konsultant ds. Funduszy Europejskich, po pracy natomiast zmienia się w Euromana, który odwiedza różne zakątki Polski i pomaga mieszkańcom zdobywać dotacje, aby łatwiej było realizować nowe projekty i spełniać marzenia.

- **Profile na portalach społecznościowych:**

- **Facebook** – Europejski Fundusz Społeczny, I love Polska Wschodnia (nt. Programu Rozwoju Polski Wschodniej), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Maksymilian Europejski,
- **Facebook** – **profile projektów realizowanych w ramach konkursu dotacji na promocję FE:** Miastomania (profil gry on-line, administrowany przez Fundację Widzialni), Blogowa Mapa Przemian (profil konkursu administrowany przez Fundację Think!), Uniejów Europejski (profil audycji telewizyjnej administrowany przez TVP Kielce), Twój Fundusz. Twoja Szansa (profil audycji telewizyjnej administrowany przez TVP Kraków),
- **YouTube** – FunduszeEuropejskie, Mapaprzemian (profil stworzony w ramach konkursu dotacji i administrowany przez Fundację Think!).

- **Forum internetowe o Funduszach Europejskich**²¹ - jego celem jest dostarczenie internetowego narzędzia do wymiany informacji i doświadczeń między sobą oraz komentowania wydarzeń związanych z FE. Forum zostało podzielone na kilka grup tematycznych i stanowi ono uzupełnienie dla Portalu Funduszy Europejskich.

- **„Miastomania”** (gra przeglądarkowa) – www.miastomania.eu – uruchomiona w VIII 2011 r. Głównym celem gry jest rozwój wirtualnego miasta poprzez inwestycje, które są współfinansowane z FE. Gracz, korzystając z generatora wniosków może pozyskiwać FE oraz realizować kolejne projekty. Pozwala to na zdobywanie punktów i osiągnięcie kolejnych poziomów gry.

²⁰ Więcej informacji na stronie: www.funduszeuropejskie.gov.pl/projekty/Strony/glowna.aspx

²¹ Więcej na: www.forum.funduszeuropejskie.gov.pl

Działania edukacyjne i szkoleniowe:

- Do tej pory odbyły się cykle regionalnych seminariów:
  - „**Piszemy o Funduszach Europejskich**”, adresowany do dziennikarzy prasy lokalnej i regionalnej,
  - „**Euro na kulturę**”²², adresowany do przedstawicieli środowisk i instytucji zajmujących się kulturą,
  - „**Euro na edukację**”, adresowany do środowisk związanych z edukacją,
  - „**Ocena oddziaływania na środowisko**”²³, dla pracowników instytucji odpowiedzialnych za wydawanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji oraz wdrażanie i ocenę projektów w ramach wymienionych programów operacyjnych,
  - „**Euro dla przedsiębiorców**”²⁴, adresowany do małych i średnich przedsiębiorców,
  - „**Euro na sport**”²⁵, dla szeroko pojętych środowisk sportowych, mających na celu przygotowanie ich do sięgania po środki europejskie,
  - „**Euro na zdrowie**”²⁶, mających na celu przygotowanie sektora ochrony zdrowia do pozyskiwania środków europejskich,
  - „**Szkoła w regionie, region w Europie**”²⁷, dla nauczycieli wiedzy o społeczeństwie, którzy w przyszłości będą prowadzili lekcje na temat polityki regionalnej i FE,

- Do tej pory odbyły się cykle spotkań informacyjnych:
  - „**Pięćdziesiąt plusów, czyli jak znaleźć pracę po pięćdziesiątce**”²⁸, adresowany do osób starszych, które są zainteresowane podnoszeniem swoich kwalifikacji (poprzez kursy i szkolenia podnoszące kompetencje oraz środki na założenie własnej działalności gospodarczej).
  - „**Mama może wszystko**”²⁹, miał on za zadanie przybliżyć kobietom powracającym na rynek pracy możliwości jakie niosą ze sobą FE. Formuła spotkań pozwalała mamom uczestniczyć w zajęciach, w czasie gdy jej dziecko przebywało pod profesjonalną opieką animatorów.

Współorganizacja wydarzeń realizowanych przez partnerów:

Współpraca Departamentu Informacji, Promocji i Szkoleń MRR z partnerami społecznymi i gospodarczymi, jednostkami samorządu terytorialnego oraz środowiskami opiniotwórczymi przy organizacji wydarzeń informacyjnych związanych z Funduszami Europejskimi. W ramach współpracy oferowane jest zarówno wsparcie finansowe, jak i merytoryczne różnorodnych inicjatyw w formie m.in. konferencji, seminariów, konkursów i rankingów, paneli dyskusyjnych i debat oraz spotkań branżowych. Każdorazowo współpraca jest nawiązywana na wniosek Partnerów. Nabór wniosków jest ogłaszany przynajmniej dwa razy do roku na stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl. W 2010 i 2011 r. przeprowadzono w sumie po 3 nabory wniosków, dofinansowując takie przedsięwzięcia, jak np.:

- IV i V Forum Regionów (Instytut Studiów Wschodnich),
- konferencje pt. „Fundusze Europejskie w rozwoju najbardziej innowacyjnych produktów w Polsce” (Instytut Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk),
- konferencja pt.: „Innowacyjność i kreatywność kobiet w nauce i biznesie na rzecz rozwoju gospodarczego” (Urząd Patentowy RP),
- Ranking „Europejska Gmina – Europejskie miasto 2010” (Dziennik Gazeta Prawna).

²² Szczegółowe informacje na temat szkoleń można znaleźć na stronie: www.euronakulture.eu

²³ Szczegółowe informacje na: www.oos.jgt.pl

²⁴ Szczegółowe informacje na: www.eurolaprzedsiebiorcow.pl

²⁵ Szczegółowe informacje na: www.euronasport.pl

²⁶ Szczegółowe informacje na: www.euronazdrowie.pl

²⁷ Szczegółowe informacje na: www.szkolawregionie.pl

²⁸ Więcej na: www.efs.gov.pl/wiadomosci/Strony/Briefing_prasowy_piecdziesiat_plusow_250610.aspx

²⁹ Więcej na:

www.mrr.gov.pl/aktualnosci/fundusze_europejskie_2007_2013/Strony/MAMA_MOZE_WSZYSTKO_081009.aspx

Forum Funduszy Europejskich ³⁰:

- **Co roku, począwszy od 2008 r. organizowane jest w Warszawie Forum Funduszy Europejskich.** Dwudniowe Forum zawsze składa się z
  - części otwartej – ogólnodostępnej – w ramach której przygotowywane są stoiska wystawiennicze instytucji zaangażowanych we wdrażanie FE, beneficjentów FE. Na specjalnie przygotowywanej scenie przez dwa dni imprezy prezentowany jest szeroki program artystyczny
  - części zamkniętej – w ramach, której są organizowane panele tematyczne oraz gala rozdania nagród dla laureatów konkursów „Polska pięknieje” oraz „Eurolider”Impreza ta stanowi prawdziwe święto Funduszy Europejskich.
Najbliższe Forum Funduszy Europejskich zaplanowane jest na 11-12 maja 2012 r. w Warszawie.

Wybrane konkursy:

- **„Co zmieniło się w moim życiu dzięki Funduszom Europejskim”** to konkurs dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. W zależności od upodobań uczniowie mogli zgłaszać prace w kilku liniach: plastycznej – dla klas 4-6 szkół podstawowych; literackiej – młodzież gimnazjalna; fotoreportaż- młodzież gimnazjalna; komiks - młodzież ponadgimnazjalna; film - młodzież ponadgimnazjalna i prezentować w ten sposób zmiany, ludzi, wydarzenia związane z Funduszami Europejskimi. Konkurs zakończył się 6 grudnia 2011 r.
- **„Fundusze Europejskie w drodze do szkoły”** to konkurs plastyczny skierowany jest do dzieci z klas I-III szkół podstawowych. Konkurs ten organizowany jest przez MRR we współpracy z Komendą Główną Policji. Nagrodami są materiały dydaktyczne dla szkół, zestawy odblaskowe oraz lekcje bezpieczeństwa drogowego przeprowadzane przez policjantów i Maksymiliana Europejskiego - głównego bohatera portalu dla dzieci i młodzieży o Funduszach Europejskich. Nabór prac trwa do końca grudnia, a wyniki zostaną ogłoszone w styczniu 2012 r.
- **„Polska Pięknieje” (edycja 2008, 2009, 2010, 2011)** ³¹ celem konkursu jest wyłonienie najlepszych projektów zrealizowanych przy współfinansowaniu FE, które przyczyniły się do podniesienia atrakcyjności turystycznej Polski. Każdorazowo wyniki konkursów ogłaszano podczas uroczystej gali na Forum Funduszy Europejskich organizowanym przez MRR. Zwycięscy konkursu otrzymywali statuetki, a dla nominowanych i wyróżnionych przewidziano dyplomy.
Ponadto zwycięskie projekty są sukcesywnie prezentowane przez MRR w mediach oraz za pomocą multimedialnej wystawy pokazywanej w kraju i zagranicą.
- **Konkurs o Nagrodę Ministra Rozwoju Regionalnego „Eurolider” (edycja 2009, 2010, 2011)** ³², celem konkursu jest nagrodzenie i wyróżnienie osób, które angażują się w wykorzystanie FE poprzez realizację przedsięwzięć służących rozwojowi lokalnemu i lokalnej społeczności. Wybierane są najbardziej aktywne, kreatywne i zaangażowane osoby, które działając w swoim najbliższym otoczeniu wykorzystują możliwości, jakie stwarzają środki europejskie.
Ogłoszenie wyników konkursu są corocznie ogłaszane podczas gali na Forum Funduszy Europejskich organizowanym przez MRR.
- **„Dobre Praktyki EFS” (edycja 2007, 2008, 2009, 2010, 2011)** ³³, celem konkursu jest promowanie projektów realizowanych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i pokazanie, w jaki sposób pieniądze europejskie trafiają do przeciętnego człowieka i zmieniają jego życie. Nagrodzone w konkursie projekty uzyskują tytuł „Najlepsza inwestycja w człowieka” oraz są przedstawiane w publikacji podsumowującej konkurs.

³⁰ Szczegółowe informacje można znaleźć na stronie: www.funduszeuropejskie.gov.pl/4FFE/Strony/Relacje_4FFE_511.aspx

³¹ Więcej na: www.funduszeuropejskie.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Strony/Polska_pieknieje2009.aspx

³² Więcej na: www.funduszeuropejskie.gov.pl/dzialaniapromocyjne/eurolider/Strony/Eurolider.aspx

³³ Więcej na: www.efs.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Strony/Konkurs_dobre_praktyki_EFS.aspx

- „Ludzka twarz EFS” (edycja 2007, 2008, 2009, 2010, 2011)³⁴, celem konkursu jest promocja efektów i szans, jakie stwarza Europejski Fundusz Społeczny. Są w nim nagradzani dziennikarze, którzy z pominięciem urzędowego języka w przystępny sposób pokazują historie ludzi, którzy korzystają ze wsparcia w projektach i którzy projekty z zaangażowaniem tworzą i realizują. Autorzy najciekawszych prac wyłonionych przez jury otrzymują nagrodę pieniężną, statuetkę „Dziennikarz przyjazny EFS” oraz uczestniczą w wizycie studyjnej organizowanej w wybranej instytucji UE.
- „Fundusze Europejskie - rejestruj zmiany”³⁵, w ramach konkursu wybrane zostaną najlepsze artykuły prasy lokalnej i regionalnej poruszające tematykę wykorzystania unijnych dotacji na poprawę jakości życia w najbliższym otoczeniu. Konkurs jest skierowany do dziennikarzy, redaktorów naczelnych, wydawców i współpracowników gazet lokalnych (o zasięgu gminnym i powiatowym) oraz gazet regionalnych. W konkursie mogą wziąć udział autorzy tekstów opublikowanych **od IX 2011 do I 2012 r.** Zarówno oni, jak i ich redakcje mogą zdobyć atrakcyjne nagrody.
- „Fundusze Europejskie i Nauka” (edycja 2010) oraz „Fundusze dla Nauki” (edycja 2011)³⁶ – celem konkursów jest nagrodzenie najlepszych przedsięwzięć współfinansowanych z FE, które przyczyniły się do rozwoju nauki w Polsce. Są w nim nagradzane projekty w 3 kategoriach: Infrastruktura naukowa, Komercjalizacja badań naukowych oraz Wspomaganie rozwoju kompetencji pracowników instytucji badawczych.
- „Dobre praktyki zarządzania strategicznego rozwojem w Polsce”³⁷, jest inicjatywą, która ma na celu dostarczenie wiedzy dla rozwiązywania problemów oraz szukania inspiracji w prowadzeniu działań prorozwojowych przez polską administrację publiczną różnego szczebla.
- „Konkurs na najciekawsze działania promocyjne beneficjentów Programu Infrastruktura i Środowisko”³⁸, celem konkursu było wyłonienie najbardziej skutecznych i trafnych pomysłów na promocję inwestycji infrastrukturalnych realizowanych z Programu Infrastruktura i Środowisko. Uczestnikami konkursu mogą być beneficjenci PO IiŚ prezentujący swoje inicjatywy. Konkurs został zakończony w **XII 2011 r.**
- „Promuj z pomysłem”³⁹, był elementem szerszej kampanii informacyjnej skierowanej do beneficjentów Programu Rozwoju Polski Wschodniej, mającej na celu wzmocnienie działań promocyjnych dotyczących projektów realizowanych w tym programie oraz podniesienie umiejętności w tym zakresie samych beneficjentów. Konkurs został zakończony i podsumowany w **X 2011 r.**
- **Konkurs na zaprojektowanie plakatu o Europejskim Funduszu Społecznym**⁴⁰, który w ciekawy i inspirujący sposób przedstawi korzyści jakie stwarza Europejski Fundusz Społeczny dla Polski. Konkurs był skierowany do dzieci, młodzieży i dorosłych, i został rozstrzygnięty we **IX 2010 r.**
- „Śladami Funduszy Europejskich po Polsce”⁴¹ to konkurs skierowany do osób mających pomysł na ciekawą trasę turystyczną - śladami Funduszy Europejskich. Do połowy **XI 2010 r.** można było zgłaszać do konkursu prace zawierające opis szlaku. Trasa (piesza, rowerowa, kajakowa, samochodowa lub inna) powinna zostać wyznaczona przez uczestnika konkursu samodzielnie i zawierać przynajmniej 3 inwestycje dofinansowane z FE.

³⁴ Więcej na: www.ludzkatwarzefs.pl/#/home_section.html

³⁵ Więcej na: www.funduszeuropejskie.gov.pl/dzialaniapromocyjne/konkursy/Strony/Rejestruj_zmiany082011.aspx

³⁶ Więcej na: www.sciencenetwork.eu

³⁷ Więcej na:

www.funduszeuropejskie.gov.pl/dzialaniapromocyjne/konkursy/Strony/Konkurs_Dobre_praktyki_zarzadzania_strategicznego_rozwojem_w_Polsce.aspx

³⁸ Więcej na: www.pois.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Konkursy/Strony/Konkurs_dzialanie_promocyjne.aspx

³⁹ Więcej na: www.polskawschodnia.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Strony/Konkursy.aspx

⁴⁰ Więcej na: www.efs.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Strony/Konkurs_na_plakat_EFS.aspx

⁴¹ Więcej na:

www.funduszeuropejskie.gov.pl/DzialaniaPromocyjne/aktualnosci/Strony/konkurs_Sladami_Funduszy_Europejskich_po_Polsce_90410.aspx

- **„Fundusze Europejskie w mediach regionalnych”**⁴², celem konkursu była popularyzacja wiedzy z dziedziny FE w środowiskach lokalnych dziennikarzy oraz promocja najlepszych projektów realizowanych na poziomie lokalnym lub regionalnym. W konkursie zostali nagradzani autorzy prac (artykułów, audycji) promujących dobre praktyki wykorzystania FE w regionie.
- **„Komiksowy zawrót głowy, czyli co się zmieniło wokół mnie dzięki Funduszom Europejskim”**⁴³, to konkurs skierowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych na pracę w formie komiksu poświęconego FE. Prace można było nadsyłać do **XI 2010 r.**
- **„Polska Wschodnia - tu zaczyna się Unia”**⁴⁴, celem konkursu było zachęcenie młodych ludzi do pokazywania w formie zdjęć i filmów wszystkiego, co kojarzy im się z rozwojem, zmianami na wschodzie Polski i samą UE. Konkurs dotyczy pięciu województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. Konkurs został rozstrzygnięty w **X 2009 r.**
- **„Konkurs na maskotkę programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej i Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa”**, celem konkursu było stworzenie maskotki, której postać będzie promować programy EWT i EISP oraz nawiązywać do idei współpracy międzynarodowej. W sumie zgłoszono 481 prac. Konkurs został rozstrzygnięty w **III 2010 r.**
- **„Nie przegap zmian na wschodzie”**⁴⁵, zadaniem konkursu było zaprezentowanie wpływu unijnych inwestycji realizowanych z Programu Rozwój Polski Wschodniej na życie mieszkańców tego makroregionu - jednego z najuboższych w Unii Europejskiej. Konkurs skierowany do dziennikarzy, którzy mogli nadsyłać swoje artykuły, bądź programy radiowe i telewizyjne. Konkurs został rozstrzygnięty w **II 2010 r.**

Działania edukacyjne i aktywizujące dla dzieci i młodzieży:

- **„Blogowa mapa przemian”**⁴⁶ to prowadzona przez Fundację THINK! akcja edukacyjna skierowana do młodzieży szkolnej z terenu całego kraju. Miała ona zachęcić młode i twórcze osoby do opisanie na blogach internetowych tematyki FE. W sumie opracowano prawie 150 blogów – najlepsze z nich zostały nagrodzone nagrodami pieniężnymi, które zostały wręczone na uroczystym spotkaniu w Warszawie w **XII 2011 r.**
- **KOMIKS na MAKSA!**⁴⁷ – konkurs na portalu **www.euroman.gov.pl**, który polega na stworzeniu krótkiej historyjki, która ma przedstawiać pozytywne zmiany jakie zaszły w okolicy dzieci i młodzieży dzięki FE. Ich zadaniem jest za pomocą elementów dostępnych w „Generatorze komiksów” dobierać scenerie, postacie i obiekty tak, aby stworzyć ciekawe i pomysłowe kompozycje, które będą przedstawiać efekty wykorzystania FE w Polsce. Konkurs trwa do **II 2012 r.**
- **„Lekcja o Funduszach Europejskich”**⁴⁸ – to konkurs dla nauczycieli oraz uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Zadaniem nauczycieli było przeprowadzenie 45-minutowych zajęć w oparciu o gotowy scenariusz lekcji oraz z wykorzystaniem komiksu. Z kolei uczniowie mieli za zadanie rozwiązanie pod koniec lekcji zadania znajdującego się w komiksie, w ten sposób mogli oni wygrać gadzety promocyjne Programu Rozwój Polski Wschodniej. Finał konkursu i losowanie nagród odbyły się w **XI 2011 r.**
- **„Miastomania”** (patrz z temacie: Portale internetowe)

⁴² Więcej na:

www.funduszeuropejskie.gov.pl/DzialaniaPromocyjne/aktualnosci/Strony/konkurs_Fundusze_Europejskie_w_mediach_regionalnych_0510.aspx

⁴³ Więcej na: www.funduszeuropejskie.gov.pl/RPO/Aktualnosci/strony/Konkurs_komiksowy_zawrot_glowy_250810.aspx

⁴⁴ Więcej na: www.polskawschodnia.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Strony/Tu_Zaczyna_Sie_Unia_pl.aspx

⁴⁵ Więcej na: www.polskawschodnia.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Strony/Nie_Przegap_Zmian_pl.aspx

⁴⁶ Więcej na: www.mapaprzemian.pl

⁴⁷ Więcej na: www.euroman.gov.pl/nc/15-17/generator-komiksow/

⁴⁸ Więcej na: www.polskawschodnia.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Strony/lekcja.aspx

- **„Filmowa mapa przemian”**⁴⁹, to projekt realizowany przez Fundację Think!, polegający na organizacji konkursu filmowego dla wybranych szkół z terenu całego kraju. Uczniowie zostali poproszeni o przygotowanie krótkich, 3-minutowych filmów pokazujących zmiany, jakie zachodzą w ich otoczeniu dzięki FE. Wszystkie nadesłane na konkurs filmy zostały umieszczone w specjalnie przygotowanym kanale filmowym w serwisie YouTube (mapaprzemian). Rozstrzygnięcie konkursu miało miejsce w Warszawie w **XII 2010 r.**
- **„Młodzi bliżej funduszy”**⁵⁰ to kontynuacja i rozwinięcie dwóch poprzednich edycji akcji informacyjnych dla młodzieży i studentów realizowanych przez Fundację Viribus Unitis. Projekt polegał na przeprowadzeniu warsztatów i imprez informacyjnych na temat FE dla uczniów szkół ponadpodstawowych z województw śląskiego, małopolskiego, łódzkiego i opolskiego. Dodatkowo podczas warsztatów przeprowadzony został konkurs „Szlakiem Funduszy Europejskich”, w którym nagrodą były wycieczki edukacyjne, podczas których uczniowie będą mogli obejrzeć najciekawsze projekty finansowane z FE na terenie ich województwa. Projekt był realizowany w **2010 r.**
- **„WyGRAj fundusze europejskie”**⁵¹, to projekt Polskiej Fundacji i. R. Schumana, polegający na wykorzystaniu formuły strategicznych gier miejskich, czyli interaktywnych warsztatów edukacyjnych, do promowania tematyki FE wśród młodzieży szkolnej. W 3 kolejnych edycjach projektu, przeprowadzono prawie 30 gier miejskich miejscowościach z terenu Polski.

Akcje społeczne:

- Kontynuacja akcji **„Fundusze Europejskie w drodze do szkoły”**, realizowane wspólnie przez MRR i Komendę Główną Policji. Jej punktem wyjścia jest konkurs plastyczny skierowany do dzieci z klas I-III szkół podstawowych w całej Polsce. Zgłaszane prace powinny pokazywać pozytywne zmiany zachodzące dzięki FE oraz promować bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Zainteresowani mogą przysyłać swoje prace **do końca XII 2011 r.** Nagrodami w konkursie są materiały dydaktyczne dla szkół, zestawy odblaskowe dla dzieci oraz lekcje bezpieczeństwa drogowego prowadzone przez policjantów i Euromana (bohatera portalu euroman.gov.pl). Akcja będzie trwać **do VI 2012 r.**
- Akcja **„Fundusze Europejskie w drodze do szkoły”**⁵² realizowana w **2010 i 2011 r.** wspólnie przez MRR i Mazowiecką Komendę Wojewódzką Policji, miała na celu uświadomienie uczniom szkół podstawowych związku pomiędzy inwestycjami współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej, a szeroko rozumianą poprawą bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
W ramach akcji policjanci poprowadzili lekcje o bezpieczeństwie na drogach, zaś dzieci otrzymały pakiet materiałów odblaskowych, zwiększających ich widoczność na drodze. Dużą atrakcją w trakcie lekcji był także udział osób znanych dzieciom z mediów (m.in. Michał Juszczakiewicz, Przemysław Saleta oraz Joanna Jabłczyńska), które czytały zabawne opowiadania przybliżające najmłodszym tematykę Unii Europejskiej i Funduszy Europejskich.
- **Lato z Radiem 2010.** Ministerstwo Rozwoju Regionalnego nawiązało współpracę z Programem I Polskiego Radia, aby w **każdy weekend wakacji 2010 r.** móc odwiedzać różna miejsca w Polsce i docierać do społeczności lokalnych z informacją o FE. W każdej miejscowości na trasie Lata z Radiem działało stoisko MRR, na którym można było się dowiedzieć, w jaki sposób sięgać po FE. Przewidziano także liczne konkursy z nagrodami, atrakcje i niespodzianki. Najmłodszy goście imprez zostali otoczeni troskliwą opieką przez wykwalifikowanych animatorów. W ramach projektu wyemitowano także 40 audycji przedstawiających projekty współfinansowane z FE.

⁴⁹ Więcej na: www.mapaprzemian.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=162&Itemid=113

⁵⁰ Więcej na: www.blizejfunduszy.eu

⁵¹ Więcej na: www.schuman.pl/wygraj-fundusze-europejskie-opis-projektu

⁵² Więcej na:

www.funduszeeuropejskie.gov.pl/dzialaniapromocyjne/aktualnosci/Strony/FunduszeEuropejskie_w_drodze_do_szkoly_podsumowanie_akcji_w_MRR_190110.aspx

GŁÓWNE DZIAŁANIA PLANOWANE DO REALIZACJI W 2012 r.

Kampanie medialne:

Planuje się przeprowadzenie w 2012 r. kampanii o szerokim zasięgu poświęconej korzyściom z wdrażania Funduszy Europejskich z perspektywy statystycznego „Kowalskiego”. Kampania będzie poświęcona promocji Funduszy Europejskich ogółem oraz obszarów wspieranych przez Program Innowacyjna Gospodarka, Program Infrastruktura i Środowisko, Program Kapitał Ludzki i Program Rozwój Polski Wschodniej.

Głównym założeniem kampanii będzie promocja tych obszarów, które są słabiej kojarzone z danym programem.

Media wykorzystywane w kampanii to w szczególności: telewizja ogólnopolska, radio ogólnopolskie i Internet.

Audycje telewizyjne:

W zależności od wyników konkursu dotacji oraz propozycji stacji telewizyjnych, Ministerstwo planuje bezpośrednią współpracę ze stacjami w zakresie:

- **tworzenia programów telewizyjnych** o charakterze promocyjnym i informacyjnym w różnorodnych formach, takich jak np. reportaże, debaty, felietony, konkursy, programy edukacyjne,
- **poruszania tematyki FE w ramach istniejących audycji** informacyjnych, śniadaniowych, gospodarczych itp. (idea placement w serialach i programach o dużej oglądalności)
- **wprowadzenie wątków dotyczących FE** do teleturniejów i telekonkursów oraz programach rozrywkowych, w tym np. w show telewizyjnych.

Główny nacisk zostanie położony na prezentowanie efektów wykorzystania FE, pokazanie autentycznych przykładów przedsięwzięć realizowanych z ich udziałem przez konkretnych beneficjentów, a także pokazanie korzyści płynących z wykorzystywania FE dla ludzi niezaangażowanych bezpośrednio w realizowane projekty.

Ministerstwo zakłada, że programy emitowane będą zarówno w stacjach ogólnopolskich, regionalnych, jak i tematycznych. Wybór działań zostanie dokonany po otrzymaniu ofert ze stacji telewizyjnych w odpowiedzi na brief opracowany przez MRR.

Audycje radiowe:

W zależności od wyników konkursu dotacji oraz propozycji stacji radiowych, Ministerstwo planuje bezpośrednią współpracę z ogólnopolskimi stacjami w zakresie emisji cyklicznych audycji radiowych o charakterze promocyjnym i informacyjnym w różnorodnych formach, takich jak np. reportaże, sondy reporterskie, dyskusje, konkursy, serwisy informacyjne, programy edukacyjne. Współpraca będzie polegała na obecności tematyki FE w audycjach już istniejących oraz na tworzeniu audycji dedykowanych tematyce FE.

Ministerstwo zakłada, że programy emitowane będą w stacjach ogólnopolskich.

Wydawnictwa prasowe:

Wybór tytułów i formy współpracy będzie zależał od wyników konkursu dotacji.

Ministerstwo zakłada współpracę z ogólnopolską prasą codzienną oraz periodykami, adresowanymi do szerokiej grupy odbiorców.

Ponadto planuje się poszerzenie współpracy z **prasą lokalną i regionalną**.

Portale internetowe:

- **Portal Fundusze Europejskie - www.funduszeuropejskie.gov.pl** – planowana jest dalsza rozbudowa portalu.
- **Portal Mapa Dotacji – www.mapadotacji.gov.pl** – planowana jest kompleksowa przebudowa portalu.

- **Portal edukacyjny o Funduszach Europejskich - www.euroman.gov.pl** – planowana jest dalsza rozbudowa portalu.

Sieć Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich:

W całej Polsce funkcjonuje ponad 100 Punktów Informacyjnych, których pracownicy udzielają kompleksowych i bezpłatnych informacji o Funduszach Europejskich. Punkty te działają w ramach prowadzonej przez MRR Sieci Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich. Konsultanci punktów udzielają konsultacji podczas odwiedzin w punktach oraz drogą telefoniczną i mailową. Organizują również tematyczne spotkania informacyjne. W 2012 r. szczególnie ważną usługą oferowaną przez punkty sieci PIFE będzie pomoc dla beneficjentów w rozliczaniu projektów.

Współorganizacja wydarzeń prowadzonych przez partnerów

Planowane są co najmniej dwa nabory wniosków w ramach procedury *Zasady współorganizacji przez Departament Informacji, Promocji i Szkoleń w MRR wydarzeń informacyjnych organizowanych przez partnerów społecznych i gospodarczych, jednostki samorządu terytorialnego oraz środowiska opiniotwórcze.*

Działania edukacyjne i szkoleniowe:

- Szkolenia „**Piszemy o Funduszach Europejskich**”, adresowane do dziennikarzy prasy lokalnej i regionalnej.
- Szkolenia z rozliczeń projektów dla beneficjentów FE.

Forum Funduszy Europejskich:

V Forum Funduszy Europejskich, które odbędzie się w Warszawie na początku **V 2012 r.** Celem imprezy będzie promocja efektów wdrażania Funduszy Europejskich w Polsce poprzez prezentację beneficjentów dużych i małych projektów z różnych programów. Będzie to jubileuszowe - 5-te Forum.

Impreza będzie składała się w 2 części:

- Części zamkniętej – w ramach, której zostaną zorganizowane m.in. konferencje promocyjne, tematyczne konferencje towarzyszące oraz gala rozdania nagród laureatom konkursów „**Polska pięknieje**” oraz „**Eurolider**”,
- Części ogólnodostępnej – w ramach której zostaną zorganizowane stoiska wystawiennicze instytucji zaangażowanych we wdrażanie FE oraz program artystyczny.

Konkursy:

- „**Polska Pięknieje**” (edycja 2012) planowany do ogłoszenia na początku 2012 r. oraz „**Eurolider**” (edycja 2012) ogłoszony w XII 2011 r.
- „**Fundusze Europejskie - rejestruj zmiany**”, którego rozstrzygnięcie przypadnie na I kwartał 2012 r.

Akcje społeczne:

- Kontynuacja ogólnopolskiej akcji z Policją na temat poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz FE, skierowanej do dzieci z klas 1-3.
- Ogólnopolskie działanie Lato z FE (wycieczki i/lub kolonie i/lub Lato w mieście).
- Wdrożenie programu Ambasadorzy Funduszy Europejskich.

III. Wybrane wyniki badań opinii społecznej na temat preferencji i potrzeb informacyjnych w zakresie Funduszy

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego prowadzi sukcesywnie badania poziomu wiedzy społeczeństwa w zakresie Funduszy Europejskich. Z ostatnich badań i ekspertyz prowadzonych na zlecenie MRR w 2011 r.⁵³, wynika między innymi, że:

- Najbardziej pożądanym przez społeczeństwo medium w dotarciu z informacją o FE jest telewizja (51%). Następnymi kanałami pozyskiwania informacji są: prasa (24%), ulotki (12%), reklamy (10%), Internet (9%), punkty informacyjne (8%), szkolenia (8%) oraz radio (6%).
- Od 2006 roku z roku na rok systematycznie rośnie zarówno liczba osób, które spotkały się z terminem „Fundusze Europejskie”, jak i liczba osób, które nie tylko się z nim spotkały, ale również wiedzą, co to określenie oznacza (ok. 80% słyszało o FE, 45%-57% rozumie co FE oznaczają). Jednak w dalszym ciągu odsetek osób, które nie wiedzą, co oznacza pojęcie FE, nie rozumieją go, pozostaje stosunkowo duży i utrzymuje się na zbliżonym poziomie od 2008 r. (ok. 30%).
- Badani najbardziej zainteresowani są informacjami o tym co powstaje dzięki pieniądзом z FE, jak również dotyczącymi tego, kto może się o takie fundusze starać i gdzie można się o nie ubiegać.
- Polacy najbardziej zauważają zmiany, jakie następują dzięki FE, na poziomie ogólnopolskim, mniej – w województwie lub najbliższym otoczeniu, a najmniej – w codziennym życiu. Mimo to, że mieszkańcy Polski są zdania, że dzięki FE ogólna jakość życia w Polsce poprawia się, rzadko stwierdzają, że odczuli to osobiście i że fundusze przynoszą im samym korzyści.
- Najbardziej widoczną kategorią wsparcia z FE jest infrastruktura, a w szczególności drogi i autostrady, w znacznie mniejszym stopniu np. zmniejszenie bezrobocia, dotacje dla firm, ochrona środowiska, kultura, ochrona zdrowia oraz inne ważne obszary wsparcia FE.
- Wśród mieszkańców Polski utrzymuje się przekonanie, że otrzymać dofinansowanie z FE jest stosunkowo trudno. Panuje również opinia, że najłatwiej jest otrzymać wsparcie z FE urzędom i władzom samorządowym.
- Grupy najbardziej niedoinformowane nt. FE to przede wszystkim osoby z wykształceniem podstawowym, zasadniczym zawodowym, osoby najstarsze (po 56. roku życia), osoby mieszkające na wsi.
- Polacy w dużej mierze nadal uważają, że skorzystanie z FE jest niemożliwe dla przeciętnego człowieka. Może się to wiązać zarówno z faktem, iż Polacy w niewielkim stopniu dostrzegają efekty wsparcia z FE w ich codziennym życiu lub nie zdają sobie sprawy, że mogą korzystać pośrednio z FE np. skorzystać ze szkoleń dofinansowanych, jak również z przekonaniem, iż dotację z FE mogą otrzymać osoby indywidualne tylko na założenie działalności gospodarczej (czego dowodzą badania).
- Pomimo wzrostu w porównaniu do 2009 roku liczby osób, które uważają, że obecnie jest optymalna ilość informacji nt. Funduszy Europejskich (1/3 badanych), ponad 2/5 cały czas ma niedosyt informacyjny w tej kwestii.

Na podstawie otrzymanych wyników badań, MRR przyjęło na 2012 r. główne cele komunikacji nt. Funduszy Europejskich, którymi są nimi:

⁵³ M.in. na podstawie badania: *Badanie efektów działań informacyjnych i promocyjnych na temat Funduszy Europejskich dla społeczeństwa oraz analiza społecznego odbioru tych działań*, SMG/KRC Poland Media S.A., 2011 r.

- Upowszechnianie korzyści płynących z wykorzystania FE dla „statystycznego Kowalskiego” w jego codziennym życiu (wzrost poziomu świadomości, że członkostwo Polski w UE i efekty FE dają bezpośrednie korzyści dla Polaka jako jednostki).
- Podniesienie w społeczeństwie poziomu wiedzy i rozumienia pojęcia FE (wzrost odsetka osób, które wiedzą co oznacza pojęcie FE).
- Uświadomienie Polakom, że FE to nie tylko projekty infrastrukturalne (drogi, autostrady), które mogą realizować samorządy, duże firmy, ale także projekty w innych obszarach (kultura, ochrona zdrowia, pomoc niepełnosprawnym, edukacja, innowacyjność i inne).

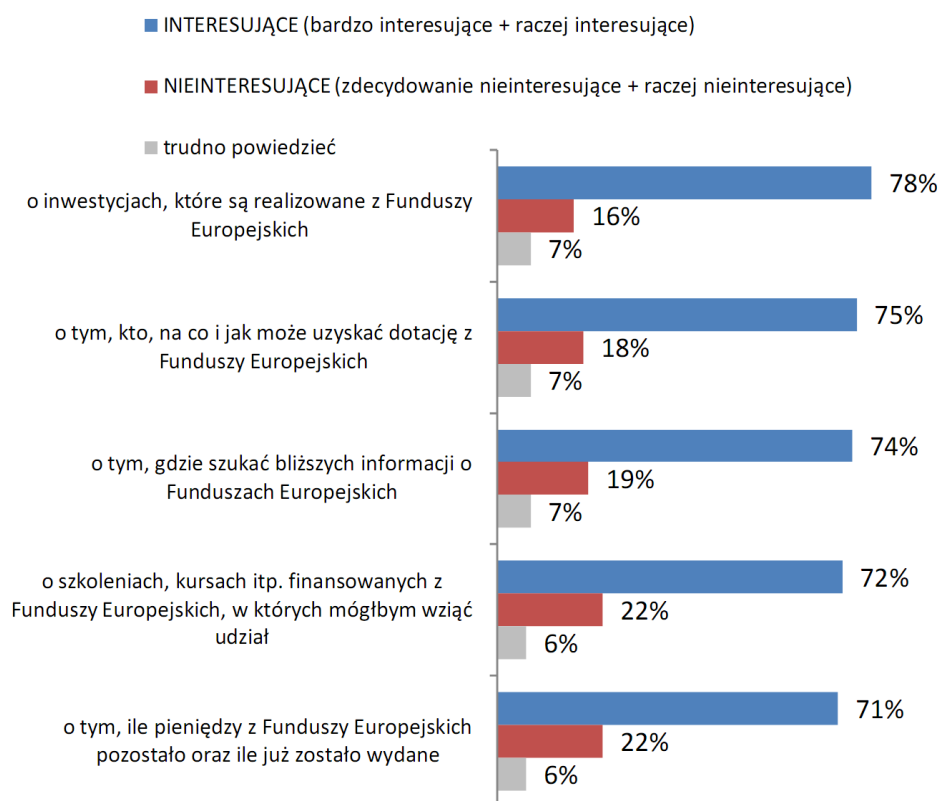
Na podstawie otrzymanych wyników badań MRR, rekomendowane są następujące założenia dotyczące języka komunikowania Funduszy Europejskich w projektach dotacyjnych:

- Język komunikacji musi być zrozumiały dla „przeciętnego Kowalskiego”, tj. nie może być oficjalny, urzędowy.
- Przekaz komunikacyjny nie może tworzyć dystansu w relacji do odbiorcy komunikatu. Komunikaty powinny być tak dobrane, aby odbiorcy traktowali FE jako coś bliskiego i swojego, jak „coś z mojego świata”.
- Należy przesunąć akcent komunikacji na osobę/człowieka. Pokazywać, że efekty FE to nie tylko obiekty, jak np. budynki, drogi, fabryki, maszyny, ale również zmiana samego człowieka i zmiany w codziennym życiu ludzi.
- Należy ukazywać zmiany, zachodzące dzięki FE, poprzez odwoływanie się do emocji i zmysłów.
- Skracanie dystansu pomiędzy FE a człowiekiem (odbiorcą komunikacji) **możliwe jest również**, poprzez opowiadanie ciekawych historii ukazujących perypetie bohatera.
- Należy wspierać beneficjentów w procesie rozliczania środków z Funduszy Europejskich przez profesjonalną informację i motywację.
- Kreowanie komunikatów nt. oferty pozostałych w obecnej perspektywie FE (informowanie o działaniach z dostępną jeszcze alokacją).

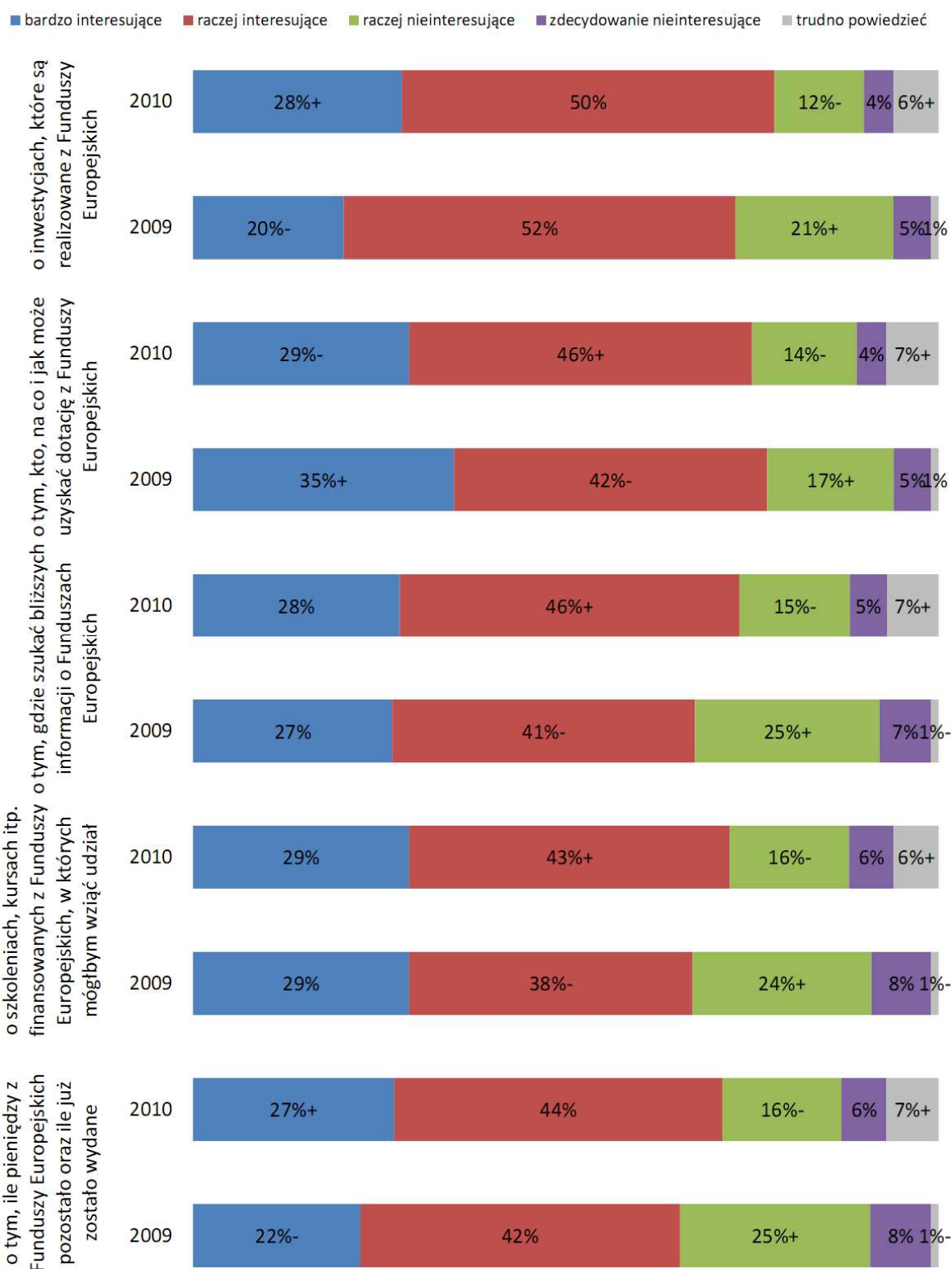
Należy unikać:

- idealizowania UE i FE,
- języka kwiecistego, z dużą ilością przymiotników, typu “piękne”, “cudowne”,
- opowieści, o ludziach, którzy osiągnęli sukces bez wysiłku,
- idealizowania otaczającej nas rzeczywistości, co może być postrzegane przez odbiorcę jako sztuczne, pozbawionego autentyzmu,
- abstrakcyjnych przykładów nie związanych z dziedzinami wpieranymi przez FE,
- stosowania wyłącznie lub w przewadze argumentu liczbowego, tj. pokazywania, ile inwestycji zrealizowano i za jakie kwoty,
- ogólnikowych informacji o FE (odnoszenia się do nazw urzędowych dokumentów, np. **Narodowej Strategii Spójności**, programów operacyjnych).
- języka wyprzedzaży lub castingu (np. “Fundusze do wzięcia”, “Ostatni dzwonek na pieniądze dla przedsiębiorców”, “Dotacje last minute”, “bierzcie pieniądze”, “ostatnie szanse na dotacje”; wypowiedzi w formie nakazowej z użyciem wykrzykników). Taki język ukazuje FE jako okazję, łatwy pieniądź, przypadkowość ich pozyskiwania i odbiera Funduszom ich istotę jako środków do realizacji założonych celów,
- komunikowania, że FE nam się należą (np. “Unia lub Fundusze dają, płacą”).

Wykres 1. Które z wymienionych typów informacji dotyczących Funduszy Europejskich są dla Pana(i) interesujące?

Badanie CAPI na reprezentatywnej próbie: 2010 r. - 1611 mieszkańców Polski, Millward Brown SMG/KRC

Prezentacja raportów z badania efektów działań informacyjnych i promocyjnych na temat Funduszy Europejskich w latach 2009-2011 r. została opublikowana na stronach:

- www.funduszeuropejskie.gov.pl (zakładka: Wydawnictwa/Raporty ekspertyzy)⁵⁴
- www.ewaluacja.gov.pl (zakładka: Wyniki badań / Good governance)⁵⁵

⁵⁴ Bezpośredni link: www.funduszeuropejskie.gov.pl/DzialaniaPromocyjne/Strony/Raporty.aspx

⁵⁵ Bezpośredni link: http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Strony/Good_Governance.aspx